

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díjak:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénzü- tári, — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatainak küldendők.
Egészévre — — — — —	8 kor.	—	—
Félévre — — — — —	4 -	—	—
Negyedévre — — — — —	2 -	Keziratokat nem adunk vissza.	—

Pro rei memoria.

A kultuszvitát elvégezték a képviselőházban. Sok érdekes és feljegyzésre méltó dolgot hallottunk. Érdekes bővebben foglalkozni azokkal. A keresztény világnézetnek hivatott apostolok adtak kifejezést a parlamentben. Zichy János gróf és Rakovszky István néppárti képviselők oly nemes hevülettel és akkora meggyőződéssel emelték fel szavukat a keresztény nevelés és oktatás ügy és a katolikus autonómia érdekében, mint alkotmányos életünkben előttük senki sem. A mikor pedig a keresztnek az egyetemben való elhelyezéséről szólottak, templommá avatták a magyar parlamentet, melyben eddig nem látott fényben ragyogott a szent kereszt. Érdekes volt figyelemmel kísérni ezen alkalommal a bíberalis lapokat. A keresztény igazságnak fény sugarai áttörtek a liberalizmussal legerősebben vértezett kebleken is. A Pester Lloyd Zichy gróf beszédjét a rethorika mesterművének nevezte; a szabadkőműves Pesti Hírlap pedig ekképen emlékezett meg róla: A néppárt elnökének remekül konstruált poétikus szónoklata magával ragadta a szabadelvű párt számos tagját is, a kik megtapsolták a kereszt apotheosisát. A kálvinista Bartha Miklós pedig helyeslően a néppárt álláspontját, így ír a Magyarországon:

„A kereszt nem egy felekezetnek a jelvénye, hanem szimbóluma az összes kereszténységnek . . . Érintheti-e tehát a kereszt-jelvény kifüggesztése bármely keresztény ember érzékenységét? Ha igen: akkor szent István koronájának a bronzsáról le kell törni a keresztet. Mert ez esetben hazánk legféltettebb klenódiuma botránykő. És akkor törjük össze az apostoli keresztet is, melyet kilencszáz év óta hordoznak királyaink. A kereszt igenis jelenti azt, hogy Magyarország keresztény ország. Van valakinek kifogása ez ellen? Ha van: szóljon. Mondja meg, hogy egyszerűen

bezárjuk-e a templomainkat, vagy leromboljuk? Szét-tépjük-e a corpus juris hungaricát vagy máglyán égessük el? Kulturánkkal mit tegyünk? Az evangéliumot miként irtsuk ki a nép kebléből? Bottal vagy lóporral? Kiváltképpen mit tegyünk kilencszáz hosszú évnek belénk rögzött hagyományaival, erkölcsével, szokásaival? No hát csak szólni kell! Az egyetemből a meglevő keresztet egyszerűen eltüntetni nem volt szabad s ha kéri annak visszahelyezését, azt a kérést teljesíteni kell. Nem lehet indokolni, hogy miért teljesüljön azoknak kívánsága inkább, akik nem akarják látni a keresztet, mint azoké, akik látni akarják. Bajos volna megérteni, hogy a keresztény Magyarországon, egy szimbolikus kérdésben, miért legyen éppen a keresztény felfogás porvesztés?«

Ime a keresztény világnézet fűsége miképen hódít; megragadja a különtéle vallású és gondolkozású embereket s oly vallomásra ragadja, a mely a kereszténység védőivé avatja őket. Csak sok kath. papnak a leibszurnálja, a Budapesti Hírlap hallgatott. Ez a híres nevezetes újság ezen alkalommal mutatta meg az ő elvtelenségét. Máskor vezércikkeiben s az országgyűlési tudósításainak a bevezetésében nagy büszkeséggel szokta elmondani az ő nézeteit. Most hallgatott, semmit sem szólott, csak megcsontítva és közömbösön kivonatolta a beszédeket. Jól emlékezünk, hogy — ő — úrnak a fényes palotában elhelyezett új gyorsajtója — Jézus nevében — hangzatos jelszóval kezdett működni. S ime most a — Jézus nevében — működő sajtónak, ennek az elsőrendű tekintélynek nem volt egy szava sem, pedig Jézus ügyéről volt szó. — Ő — úr nagyon szereti az igazságot. A Herczeg-féle banketten ilyenforma kijelentést tett. Némelykor az Isten trónjához sem lehet eljutni, úgy elállják az utat éppen a papok. Valjon most kik állták el — ő — úr útját, hogy nem hallatta — Jézus nevében — a szavát? A

szellemes Mirabeau gróf Siejes abbnak a parlamentben való hallgatását nyilvános szerencsétlenségnek mondotta. Báresak a Budapesti Hirlapnak hallgatása szerencsétlenséggel járna reá nézve és felnyitana pápi előfizetőinek a szemét.

Sok szó esett a parlamentben az autonomiáról is s ennek kapcsán az Egyház és az állam közt való viszonyról is. A miniszter is a kath. egyházat az állammal kapcsolatban állónak tekinti: de miben áll ez a kapcsolat? abban, hogy az állam rendelkezik a kath. alapokkal s ő foly be jelölés által a főkegyuri jogok gyakorlására. Pedig a felekezeten államnak ehhez nem lehet joga s illetékességét a korona sem ismerte el. A kath. ügyek vezetését — figyelembe véve az állam legfőbb felügyeleti jogát — a kath. közvélemény, melyhez hozzájárult a korona is, az autonomiától várta. A kormány is, mely az egyháznak eddigi szervezetétől megtagadta az illetékességet saját ügyeinek az elintézésében, hozzá járult egy katolikus szervezet — az autonomia — létesítéséhez, mely aztán intézte a katolikus ügyeket. Most pedig, midőn a katolikusok autonóm testülete saját ügyeinek az intézését kezébe akarja venni, ennek illetékességét az egyház hierarchikus szervezete szempontjából nem tartja alkalmasnak. Így tehát az autonomiától sem sokat remélhetünk. A szevedőleges állapot, a melyben eddig voltunk s hallgatásunk nagy veszedelmet hoztak reánk.

Tarlózás

a belső-szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összeszedégeti: *Kovács György.*

Szék. A residentia és plébánia további sorsa. Mint múlt közleményünkben jeleztük 1742-ben a residentia s a templom felépítése megkezdve s ez utóbbi teljes felszereléssel 1795-ben véglegesen befejeztetvén: ez időtől a kis btközség élén szerzetes atyáival, a békés és csendes fejlődés útján baladt. Emez időtől 1849-ig mitéle jó vagy balsorson ment keresztül: adataink nincsenek; elégték. Tűz martaléka lett maga a templom, a torony, a residentia és az összes gazdasági épületek — mindezekből csak a kőfalak maradván tenn. E nagy tüzvészti így adja elő a ház krónikása: „A Magyar és Erdélyországban folyt polgári zavargások közepett, midőn csaknem minden emberi vértől piroslott Szék városában is, még pedig a gyermekek is fegyvergyakorlatokat ízték, katonásdiskodtak. Fegyverül az ugynevezett kölespisztolyt használták. S 1849 ápril 10-én azon szomorú eset történt, hogy a kölespistolyt tüzétől egy Pusztai nevű polgár laka meggyulván és iszonyu szél eredvén, hirtelen sebességgel a város felső részén szikszákosan másfél óra alatt egész a nem egyesült román oláhok templomáig ment s kivéve néhány házakat, pajtákat: százhat lakóházakat mindenestől — a

zárdát, sőt még a szent ékes kis — de remek alakú templomunkat (is) oda értve porrá és hamuvá tett.¹⁾

A pater Szócs Liusus praesidensege alatt történt ezen csapás hatása alatt maradt a templom 1850 ig, mikor a fedél megújított és a tornyot is ideiglenes deszkafedéllel borították be.

Az első segély templom és tornyára 1853-ban „az erdélyi latin szertartású dézmavesztett papságnak És eszári kir. apostoli Felsege által 1848 május 1-től 1853-ig kintalt 13911 trt 16³/₅ kr. összegből jutott²⁾“ (Mennyi? — Erről nem szól a bázorténet.) Majd követte ezt 1855-ben Ő cs. ap. kir Felsegének 1263 rf. m. e. adománya. — Ezen segélyekből a sekrestye és ámbitus jókarba hozattot³⁾. S a templom kijavittatva, melteje három haranggal ellátott torony emeltetett. A nagyobb harang Szent Kereszt és Szent József, — a középső Szent Lajos — és a harmadik Szeplötelen Fogantatas és Szent Antal tiszteletére hivnak fel.⁴⁾ Felszentelte ezeket Haynald Lajos 1855 aug. 10-én.⁵⁾

A tüzvész után*) következő újabb oltárokat emelték: a nagy oltárt. Építette Nagy János szamosujvári polgár 1866-ik évben. Nep. szent János tiszteletét hirdeti. 1893-ban kitaroztatva, újból festik. A régi „Paduai szent Antal“ és „Szent Ferenc-oltárok“ helyeire a „Rózsafüzér királynéja“ (a csodatevő prágai kis Jézus viasz szobrával) és „Szent kereszt oltára“ következtek. Győrffi Fidéi praesidens, 1896 évben tervezte egy „Ece Homo“ oltár beállítását is.

A s z ó s z é k e t Juhos András syndikus és lánya Sára férjezett Hortopán Simonné csináltatták 1875-ben. Ugyanazou évben a templom külső díszítése körül nagy buzgóságot fejt ki Iolló Tamás gárgyán, ki szép esillart szerez be s Urnapi körmenetbe egy szép Urvasora-képet vesz s menyezetet vásárol.

A jó lelkipásztor példáját követték aztán Bödör András felesége Kötő Sára, említett Hortopán Simonné, Tusnádi Zsuzsa, Dániel Klementina stb. kik a cinteremi és a temetőkeresztek felállítását, oltárok, szószek díszítéseik által öökítették meg nevéket a residentia évkönyvében. Ezek mellett megemlítem Holczmanné — Burghart Augusta állami tanító-nőt, ki a szószeket 1893-ban egy széktakaróval díszíti és Hoprich Károly kereskedőt, ki egy pár kék ministráns szoknyát ajándékoz 1895-ben és a toskanai nagy heregnőt, ki 4 drb. szép rézgyertyatartót küldött a templomnak. — Ezek után Győrffi Fidéi 1895-ben július 1-én egy közadakozási felhívót boesát közre a templom újabb renoválása ügyében. Eredmény volt: Hoprich Károly felajánlott 20 (husz) forintot. Plachintár Dávid szamosujvári polgármester a templomszékkeket festeti meg, Hortopán Simonné egy 40 frtos oltárteritőről gondoskodik. És a templom kövezeze is kijavittatik.

1896 évben Kasza György syndikus kútat ását. 1897-ben a tornyot javítják ki: a saluk kifestésére Hortopán Simonné husz frttal járni és ugyanezen adakozónó 1899-ben egy hor-dozható Lurdes-i szobrot ajándékoz 180 trt értékben.

1.) Historia Domus, quae incipit ab anno 1849 — post in cendium p. 2. 4. Ezt a köles-köcspekát mi is használtuk gyermek korunkban. A régi agyuk mintájára alkalmaztuk át köcspekává — rendszeren a csür nagy, öbös kulesát égő parázs vagy izzó vas hegyével sütte el.

2.) U. o. 3-ik lap.

3.) U. o. 5-ik lap.

4.) U. o. 4-ik lap.

5.) Dom. Hist. p. 3.

*) Ezek és a következők mind Domus Historiából vanna kivéve.

1900. évben Pap Kajetán fehérvérmot, szentelt viztartót hozat, a szamosújváriak pedig egy gyönyörű zászlót csináltak Esztergár Gerő buzgólkodására.**)

A mostani residentiát 1857-ben Solyom Alajos praesidens emeltette összesen három szobával. A régi residentia refectoriuma, mely az égés után ideiglenes hajlékú szolgálattal, cselédszobává alakítottatott át, melléje nyári konyha építetvén. A residentia legújabb átalakítását 1891. évben nyerte a kath. státus 449 frt áldozata folytán. A ház előtti kert parkozását Györfly Fidéi eszközölte.

De ezen aprólékos dolgok felsorolására, melyek kiválóbb történelmi becsesül nem bírnak, tovább nem folytatom. Fel vannak jegyezve ezek az évek könyvében a jó Isten által. Azért a jelen közlemény elején felhozott tűzvészről kivül, mely az egyházi építmények újabb restaurálásait vonta maga után, — feljegyzek Szék történetéből két szomorú eseményt is:

Egyik szomorú esemény 1717. évi aug. 24-én Bertalan napján történt. „A tatárok — ugyanis — az 1711. évben felvett tanuvallomási jegyzőkönyv szerint az egész várost kirabolva, felégették; a lakosokat résznél legyilkolták, résznél fogásba hurcolták. A széki lakosok e gyászos pusztítás emlékét mai napig minden év augusztus hó 24-én böjttel egybekötött háromszori istentisztelettel ültetik meg. A szomorú eseményről fennmaradt egy „Anno corrente 1709. die 4-a Mensis Januarii — írott memoriale“.*) Ezen pusztítás alkalmával elesettek az ev. ref. templom kerítésében temetettek el, mint következtetni lehet a templomnak pár év előtti reparaáltatása alkalmával a kerítésben talált csontok temérdek mennyiségéből.

Másik szomorú esemény 1899. június 30-án történt. Tíz ültött ki — hasonló az 1849. évéhez. Épen mint akkor, most is 106 ház égett el minden gazdasági épületekkel. Az emberek egy része a mezőn, mások Bonchidán, sokan a Szamosújvári vásáron voltak. Hazatértükkor hajlékaiknak csak tiszkeire találtak. Szomorú 50 éves évforduló!

Fiókhitközségek. A materhez 13 fiókközség tartozik, melyek az ayaegyházzal együtt közel 400 lelket számlálnak. Ezek közül csak azokat említem fel, hol akár a múlt, akár jelenben az egyházi intézmények némi jeleivel, nyomaival találkozunk. Ilyenek:

1.) Bonnyires. Itt a Jabraczky-familia udvarában Szepessy és Kovács Miklós püspökök idejében oratorium volt megfelelő felszereléssel. Régi nagy temploma romban hever.

2.) Gyulatelkén is említett püspökök idejében házi kápolna volt a Mikes-féle udvarban. A kiszolgáló lelkész 10 hold és 1288 □-öl kanonika portióval dotáltak. E birtok most is meg van.

3.) Szentegyed. Péter nevű papja 1334-ben fizetett 9 garast. Merőben kőből épült s most romlás szélén álló temploma mennyezetén 1543—, a harangon 1596 évszám olvasható). Régen a dobokai főesperességhez tartozott.

4.) Vizszilvás, vagy Kecsed-Szilvás? Régen Ziluas. Mindkettő Szolnok-Doboka megyében. Amaz Szék, emez Kend fiókja. Papja Simon csak 1331-ben van bejegyez-

**) A templom és torony legfrissebb általános tatarozása 1887-ben történt.

6.) Szék mezőváros tanügyének története, Bencez Károlytól 2 lap.

7.) Magyar Sion 1894 évi VIII füz. 613 l.

ve 20 denár befizetéssel. „Kecset és Kecset-Szilvás csinos góth izlésű templommal bírtak, de ezek már összedültek.“*) Viz-Szilváson a XVI. században unitárius hitközség volt. 1644-ben lettek reformátusok**).

5.) Vasas-Szent-István. A reformációt megelőzőleg a Kendi család bírta. Hajdan vára volt. Templomát, pap- és iskolaházát s hozzátartozó birtokokat teljes épségben fentartotta azután is, hogy a ref. egyház hitelveit fogadta el. Bászta kora kiülte magyarságát.¹⁰⁾

(Folyt. köv.)

A nagyszebeni oltáregylet hangversenye és a kath. legényegylet farsangi multsága.

Az építőmestereknek egyik legfőbb törekvését az volt, hogy a felállítandó épület egyrészt rendeltetésének nemcsak megfelelően, hanem szépészeti szempontból is a támasztott igényeket kielégítse; másrészt azonban arról sem feledkeztek meg, hogy alkotásuk tartós legyen, a használat és az idő pusztításának ellentárbasson. Ezen törekvés kiváltképpen a templomok építésénél érvényesült. A hívek az építésztől követelték, ez meg saját érdekéből törekedett alkotásait úgy teremteni, hogy az „örökre tartson.“ Fájdalom, e törekvés is csak annak maradt, mert az idő vasfoga pusztító munkáját még a legerősebb épületeken is megmutatja idővel romboló erejét.

A nagyszebeni hely. hívek is évek óta érzik, hogy templomuknak belseje sem fog örökre tartani s itt egy szelvélt párkányzat, ott egy letört oszlopfő, imitt egy lekoptott oldalfal, amott egy-egy megcsontított szű-ette oltár részlet erősen áhítok a megigazítás után. Egyenként véve csekélységek, de összesen sokat tesznek s helyreigazításuk immár nagy áldozatot igényel.

Az egyházközség gondos tanácsa sokszor foglalkozott e kérdéssel, de pénznek hiányában csak az ohajtás mellett maradt.

Ezen hitközség munkás oltáregyesülete, mely tevékenységével a híveket már is örök hálára kötelezte, egy ily közelebbi tésében szintén tanácskozott e kérdésnek mikénti megoldása felett s abban állapodtak meg, mi zerint jó volna egy hangversenyt rendeztetni és pedig mint hogy a megvalósítandó munka sok pénzt igényel, legyen ezen hangverseny nagyszabású, mert csakis így lehet nagyobb anyagi eredményre számítani. Igen ám! De ki vállalkozik ilyen nagy és ingyenes munkára?! . . . Senki. Így tehát itt is az ohajtásnál többre nem mehettek. A keserűséggel megtelt szívek már-már távozni akartak, midőn egy szerény tag ajánlkozik, hogy ő hajlandó saját kis körében egy kisebbszerű előadást rendezni s annak netalán tiszta jövelemét ezen célra felajánlja, hiszen „a fillérekből lesznek a koronák“ . . . A jóindulat elől kitérni nem lehetett, az ajánlatot elfogadták ugyan, de mindgyökörök arra gondolt, hogy „mi ez a tenger mélységéhez képest!?“ . . .

A szegény övegy Istenbe vetett bizalommal és reménységgel telt szívvel már első nap megkeresi mindazokat, kik-től remélte, hogy közreműködnek. Az eredmény azt mutatta, hogy „szegény kis körből“ ki kell lépni, mert a hangulat többit ígér. Megkeresi tehát az áll. gmn. igazgatóságát a tornaterem átengedése ügyében; felkéri ugyan ezen intézet zene tanárát — kivel a műsort is megállapítja — közreműködésre és rövid egy hét múlva falragaszok hirdetik az oltáregylet f. é. febr. hó 26-án tartandó jótékony célú előa-

8.) U. o. 614 l.

9.) Kádár Szolnok-D. Nevelés története 549 lap.

10.) Ugyancsak Kádár József eml. műve 510 lapján.

dását. Míg a szereplők szorgalmasan készülnek, addig a ne-
mes lelki úrbölgység a belépő jegyeket árusítja. A jó Isten
megsegítette, az összes jegyeket eladta, a szereplők elké-
szültek, sőt a kertész — Förstl — a termet is csinosan fel-
díszítette.

A kütözött megkezdési idő előtt jóval a közönség csak-
úgy özönölt a csarnokba, hol egyelőny a rendezéssel meg-
bizott tanuló őket fogadta és az elhelyezkedésnél segédkezett.
A kütözött 6 órára a terem már zsúfolva volt.

A díszes közönség, a pódiumon elhelyezett gymm. ifj.
zenekar, ezektől jobbra és balra a T.-árvaházi gymm. nő-
vendékek, a nemzeti zászlók- és különféle díszütnyekkel
feldíszített falak abban a misztikus villanyfénybe oly
kellemes benyomást tettek, hogy mindenki paradicsomban
képzelte magát.

Egy csendes kopogás, és — hogy a boldogság teljes
legyen — az ifj. zenekar megnyitja a műsort Kéler B. „Al-
földi búcsúhangok” c. idylljével. A közönség elmerül a
melábsz régi magyar dalokba, majd midőn a „száraz fak
rengő húrjain” kiemelkedik a magy. néphymnus, csöndes
sohajjal belevegnyül az akkordok közé, szívében szintén
zenevén: „Isten ád meg a magyart! . . .” Következett erre
viharos taps, mely alatt mlgs. és főtöszd. Gidófalvy G. pré-
post úr lépett a pódiumra, hogy a mai ünnepéről néhány
szót szóljon. Beszédjének kiindulási pontját a hely. templom
remek olárképe képezte, melyen a szt. Szűz, balján a kis
Jézuska, jobbát meg hívogatólag bivei felé nyújtja, mintha
mondaná: „oh, jertek, jertek mind ebbe a szt. hajlékba, hol
az Isten — saját ígéréte szerint — mindig veünk van.”
Ebből kiindulva megkapóan fejté ki, hogy milyennek kell
lennie az Isten házában, hogy magasztos céljának megfelel-
jen. Azért hálaival adózik az öltáregyületnek azon törekvéseért,
hogy a templom díszítésére oly nagy gondot fordít és a
mai ünnepély megtartását is lehetővé tette. De egyúttal kü-
szönetet mond özv. Hajdóczy J.-né öngnagságának, ki a hang-
verseny létesítésén fáradozóan és odaadó buzgalmat tanusi-
tott; majd megköszöni Ferenczy J. gymm. igazg. úrnak
azon szíveségét, hogy a tornacsarnokot ez alkalomra ügye-
nesen átengedte; továbbá há át mond a gymm. énekeneta-
nárának — kinek a nevet azonban elhallgatjuk, nehogy a
kolozsvári legtöbb forum valamelyik tagja nevet olvasva,
esetleg „a sokoldalú munkássága következtében” talán „meg-
erőltetett! (?)” egészségi állapota fölött aggódjék, s végül az
összes közreműködők és a megjelent szép számú közönség-
nek jóindulatú pártfogásáért.

Utolsó szavai a közönség harsány éljenzésébe vegyül-
tek, mely csak akkor ért véget, midőn Vásárhelyi Aranka
k. a. a zongorához lépett, hogy Gaal F.-nek magy. rhapso-
diáját eljátsza.

Csak az tud ilyen meghatóan zongorázni, ki kellő tech-
nikai ügyesség mellett magába a darabba is tud mélyedni,
képes azt teljes szívéből átvezetni és a közönséget is saját
érzelmeinek megnyerni. Többzör is hívták ki, de a műsor
gazdag lévén, Follért Gyula VIII. o. tanuló sietett a pódí-
umra, hogy nagy gondalattal betanult szavallatát bemutathassa;
utána a gymm. ifj. zenekara Dandanac Resignatióját adta
elő, mely után Eisenmeyer Julesa k. a. — a mindig szíve-
sen látott kedves szavallat — jelentkezett, hogy ez alkalom-
mal is „A gondolat” c. költeménynevel a szívket hódítsa.

Következett Hosszu Elemér úr hegedűjátéka; előadta
Schubert Wilhelm „Ave Máriáját” és „A tengeren” c. darab-
ot; zongorán kísérte kedves nővére, Erzsike k. a. A mily
érzettel és hanggal adta a hegedűvirtuóz darabjait, ép oly
művészesen csatlakozott hozzá nővérenek alkalmazkodni tudó
remek kísérője! A közönség látni akarta őket többször
s talán továbbra is nyugtalankodik, ha Lám Annuska k. a. a
zaj tmegelelésével meg nem szünteti, hisz ő is beakarja mut-
tatni „Zárda-dalát.” — Píatal csendő hangja, kedves és érte-
mes előadása, de még kedvesebb alakja, hozzá Hosszu Er-
zsike k. a. gyöngéd zongora-kíséréte . . . oly annyira
hatottak, hogy a közönség most már nem elégedett meg az

egyszerű tapsolással, hanem éljenzett teljes erejéből, csakhogy
ezen örömmilyánulás sem tartatott sokáig, a menyiben
Spóner K. úr is sietett „A bajuszt” eltréfálni, hogy a sok
komoly darabot egy tréfas is felcserelje. Sikertült is a kö-
zönséget annyira megnevettetni, hogy szinte könnyeztek belé.
Amde a T. árvaházi gymm. növendékek is már irigy szem-
mel nézték a sok tapsot s egy pillanat alatt körülveszik a
zongorát, hogy Dománffy „A gyermek álmai” c. vegyes kar-
dalát zongora és vonóégyes kísérettel bemutathassák.

Néma csend lett; mindeki ki az anya és az lámából
felédredt gyermek zeneileg is kitünően kidomborodó párbe-
szédét figyelemmel kísérte . . . Azt hiszem, senki sem fogja
hamar elfelejteni ama remek magánégyest, mely vonóskisé-
rettel mintegy az égből hangzott vissza: „Oly szép belül az
ég! . . .” A közönség az árvákkal szemben is hálás volt, meg-
tapsolta és megéljenzete őket, mire a műsor utolsó pontja, az
induló következett s a közönség teljes meglepéddel távozott.

A ritka erkölcsi siker mellett az anyagi sem volt meg-
vetendő, mert „a tenger mélységébe” szant „csepp” . . .
tisztá 525 koronát jövedelmezett a jótékony célra, így tehát a
prepost urat tartva én is azt hiszem, hogy még csak 4
ilyen „csepp” a s templom ki lesz javitva. Adja az Eg!

Most azonban emlékezzünk meg a legényegyesület
multságáról, hisz ez volt az első fellépése, melylyel a tu-
lajdonképeni működését megkezdte s így meg esemete lévén,
támogatásra érdemes. Alig egy éve, hogy működését meg-
kezdte s immár nyíltan és bátran a nyílt küzdőterre lép, meg-
mutatni életrevalóságát és ügyességét, f. é. febr. hó 17-én
tartotta első hangverseny- és táncsal egybekötött multságát.
Sokan fejesórással nézték a meghívót, mely a „Gesellschafts-
haus” nagyteremét jelölte a multság helyéül. Csálódtak mind-
annyian, mert est 8 órakor a terem megtelt; ott láttuk
mlgs. és fűdő Gidófalvy G. prépost urat a hely. papság élén,
a katonatisztek szép számát, a gymm. tanári és népskolák
tanítóit kar számos tagját és rengeteg iparost. Nyolcz órakor
megkezdődött a műsor, mely igen izélesen volt egybeállítva,
volt benne komoly és vig pout, magyar és német. A közö-
ség élvezettel hallgatta az egész műsört, mert a tagok mind-
ment elkövettek, hogy élvezetes is legyen.

E tekintetben a legtöbb érdeme van a karvezető úrnak
— Dussil, — ki teljes odaadással, szértelemmel és kiváló
szorgalommal dolgozik az egyesület fejlődésén. De van érdeme
a vezetőségnek is, mely tapintattal és határt nem ismerő
buzgósággal irányítja a fiatal egyesületet. A műsor befejezése
után kedélyes tánc kezdődött, mely reggelig tartott.

Csak tovább!

Czibinparti.

De la Salle Szent János élete.¹⁾

Szentséges Atyánk XIII. Leó pápa 1888. február 19-én
boldogok közé, 1900. május 24 én pedig a szentek közé ik-
tatta az iskola testvérek alapítóját. Püspök urunk az egyház
o dícsőült szentjének életrajzát ez idei IV-ik számú körleve-
lében közli. Uj szentünk Franciaország régi koronázó városában
Rheimsban született 1651-ben április 30-án. A kis János
jamborságának korán adta jelét, tartozkodott a játéktól és
tréfától s egyedüli örömét a szentek történetének olvasása ké-
pezte. Szabad idejét Isten templomában szerte töltöni s ha
ezt nem teheté, templomot és oltárkákat készített sz isteni

1) Főforrásom Püspök urunk ez idei IV. sz. körlevele, segéd-
forrásul Fischer Agoston De la salle Szt. János, az iskolatestvérek ala-
pítója c. értekezését hasznalom.

szolgálatot ájtatosan utánozgatá. 9 éves korában a rheimsi collegiumba került, hol szorgalma és magaviselete által annyira kitűnt, hogy tanítói a legszebb jövőt jóslták neki; szülői arról álmodoztak, hogy János, ki hét testvére között a legidősebbik volt, majd valami előkelő világi állásban a család föntartására és dicsőségére fog válni. Az Ur Isten azonban őt az egyházi pályára hívta. János tudára is adta ezt szülőinek, kik látva hivatását, beleegyeztek. Felvevén a papi öltönyt, nemsokára kanonok lett. 14 éves korában Párizsban a szent Szulpiciusról nevezett papneveldebe ment a theologiai tudományok elsajjítására végett. Hol a tanulásban és az életszűségben annyira kitűnt, hogy mikor atya halála miatt (1670) ha a kellett mennie, hogy kisebb testvéreiről gondoskodjék, mindenki sajnálta. Családi dolgait kitűnően rendezte, de azért a tanulásban és az imádságban sem lankadt, legtöbb ohajtása lévén, hogy szent hivatására minél jobban elkészüljön. János gyakran gyónt. Gyóntatója Roland Miklós abbé volt, s e derék papnak a buzdítására a nép gyermekeinek a tanítását karolta fel. Ugyancsak Roland abbé tanácsára a kanonokságot, hogy jobban megfelelhessen hivatásának, a szent Péter plebániával akarta felcsereálni, ebben azonban főpásztorra nem egyezett bele. Theologiai tanumányait elvégezve 27 éves korában pappá szenteltetett. Első miséje után való napon, amikor egyedül misézett, az ott állók megrendülve látták szájában fényleni a hit és szeretet ismertető jeleit, ezután is egész lénye mintegy ájtosságtól ragyogott s nem egyszer, kik vele érintkeztek, tekintete által megbatva jámborabb életre buzdultak.

János egy pillanatra sem téves-tette szem elől papi hivatását, minden idejét felebarátainak testi és lelki felségítésére használta, betegek látogatása, szomoruk vigasztalása, predikálás, missio tartás és gyóntatás voltak legkedvesebb foglalkozásai. Közben napról-napra haladott előre az erényben, önmegtartózkodás, a saját akarataján Isten akaratával való meg egyeztetése voltak legszebb erényei.

Gyóntató atyjának Roland abbének halála után átvette a Jézus gyermekégeről nevezett apácák társulatának a vezetését. Súlyos körülmények között anyai körültekintéssel és okossággal vezette ezen társulatot, hogy a király is tudomást vett a társulatról. XIV. Lajos leveleiben gondoskodott a társulat és iskoláinak a fentartásáról. Ámde az Ur más hivatást jelölt ki számára. Maillefer nevű gazdag urú és szintűnek rokona Rheimsban a szegény fiúk számára iskolát akart alapítani. E végből Niel Hadriant, egy tanítót kért meg, hogy segítsen terve keresztülvitelében. Niel La Salle segítségét vette igénybe, ki tőle telhetőleg segített is. Buzgó fáradságát nemsokára siker koronázta, kevés idő múlva két iskolát nyitott s abba fiatal tanítókat vett fel; az iskolák sikeresen működtek, ekkor János, hogy a tanítók működése bathatósabb legyen, s mert Niel többször távol volt s különben is tanításhoz ugyan értett, de nem a tanítók igazgatásához, elhatározta, hogy a tanítók számára saját házában közös életet rendez be. Mit végre is hajtott 1681-ik évben, de mivel rokonai ezt nem tartották illendőnek, a következő évben tanítói karával más épületbe költözött s azt intézetének központjává tette. A sok üldözés nem csüggesztette a nagy buzgalmu férfit, 2 év leforgása alatt hat iskolája volt az egyesületnek, a kiváló vezetése s a kitűnő tanítók az iskolák hírnevét messze elterjesztették. János, hogy hivatásának élhessen, elhatározta, hogy a kanonokságról lemond, főpásztorra azonban nem akart beleegyezni, de mégis győzött a szent férfi állhatatossága s a rheimsi érsek végül azon feltétel alatt, hogy beneficiumát öcsésének Lajosnak adja át, beleegyezett; János azonban testvéröcsését mellőzve egy szegény, de jámbor papot ajánlott maga helyére. Isten szolgájának ez még nem volt elég, ő egészen szegény akart lenni, e végből elhatározta, hogy minden vagyonát a szegények közt szétosztja. Erre meg is jött az alkalom. Az 1684-ik évben a természetlenség miatt nagy szükség volt, minden vagyonát szétosztotta, maga pedig nem számított az emberek gunyjaira, életmét koldulással gyűjtötte össze. Intézetét a szegénységre alapította s azt ezen alapon kívánta állandósítani. Isten annyira megáldotta a jámbor pap

e szándékát, hogy éhség idején a két év alatt sem ő, sem növendékei szükségese nem szenvedtek. Hősi, nem közönséges erény a szegénység, vele jár az alázatosság, mely alapja minden erénynek.

Ezen időtől kezdve János még szigorúbb életet élt, durva ruhában járt, silányan táplálkozott, keveset aludt, ciliciumot hordott s különféle módon sanargatta testét; a megaláztatásokat békében tűrte és örvendett, hogy Krisztusért szenvedhet. Erényeinek híre messze elterjedt, sokan tanítványai lettek s utánozták őt. Ő pedig azoknak oktatásában fáradszhatatlan vala, a vallásos életben és a helyes tanításban pedig példányképe. Mivel pedig sokan ifjan ohajtottak tanítványai lenni, ezek számára egy szeminariumot alapított, a melyben a jövő életpályájukra jobban elkészülhessenek, hogy pedig a falusi gyermekek is nevelésben részesüljenek, elhatározta, hogy falusi tanítók kiképzésére is egy intézetet fog alapítani, ez volt a kezdete azon iskoláknak, melyeket eleini v. normalis iskoláknak nevezünk, s melyek a közműveltség előmozdítását célozzák. E közben az új társulat megtartotta első egyetemes gyűlését, melyet 10 napi szentgyakorlat előzött meg. A gyűlésen tanácskozás után megállapították a társulat szabályait, a leteendő fogadalmakat és a ruházatot. Szentháromság napján 1684-ben a társulat alapítója tizenkét testvérrel egyetemesen ideiglenesen letette az engedelmesség fogadalmát, majd 10 év múlva egy másik gyűlésen örökös fogadalommal kötötték le magukat.

1686-ban, a mikor megerősített szabályai voltak „az iskola testvérek társulatának“ s intézetét eléggé megerősítettnek gondolta, azt ohajtotta, hogy a testvérek ő helyette saját kebelükből válasszanak maguknak főnököket. Ezek azonban kezdetben hallani sem akartak erről; de végre is a szent férfi szomorúságtól indítatva L. Heuerux testvérüket főnököknek választották, de a rheimsi helynök ebbe nem egyezett bele s így János kényszerül a főnökséget elvállalni. Nemsokára L. Heuerux, kit János kárpóttalás pappá akart szentelni meghalt, a mibe ő Isten ujját látta és egy gondolta, hogy az Ur Istennek nem tetszők, hogy növendékei a papi méltóságba emeltessenek. Ezen alkalommal két új törvényt hozott a szent alapító: a testvérek közül senkise lehessen áldozó pap s iskoláikban latin nyelvet ne tanítsanak.

(Folyt. köv.)

KÜLÖNFELEK.

— **Püspök ur ő méltósága** kedden este Bécsből székhelyére érkezett. Pénteken reggel 7 órakor Székely-Udvarhelyre utazott, hol a gymn. ifjuság szentgyakorlatot tart.

— **Főpásztori körlevél.** Fűi hódolattal vettük kegyelmes főpásztorunk IV. sz. körlevelét. A körlevél első részében közli a pápa öszentségének iratát, a melyben De la salle b. János, az iskola testvérek alapítóját a szentek közé ickatja. A körlevél ezen részével bőveben foglalkozunk tárcarovatunkban. A következő pontban néhány jubileumi évre vonatkozó kételyről s azok megoldásáról van szó. A harmadik pontban zsinatvizsgák idejét állapítja meg a főpásztor, tavasszal május 7. és 8-án, öszel pedig szeptember 10. és 11-én a püspöki székhelyen tognak megtartatni. A következő pont az *oltáregyesületek* szervezését ajánlja a következő szavakkal: A papi buzgóságnak és a hívek lelki életének alapja, forrása az Oltáriszentség. Ha ezt a nagy titkot megértettük és megszerettettük a hívekkel, egész lelkipásztori működésünket biztos alapra fektettük. E munkának hathatós

eszköze az oltáregyesület. Fölvivom tehát a tiszt. lelkész urat, hogy a körülményekhez képest alakítsák meg az oltáregyesületeket; tapasztalásból tudom, hogy sokkal könnyebben megy, mint azt gondoljuk; a nehézségeket az okos és buzgó lelképáster mindenütt lektzdheti, mert a szentségi Jézus ereje dolgozik bennünk és velünk. A megalakítás módzatait illetőleg forduljanak az egyházmegyei igazgatóhoz: Soóthy Gyula papnevelőint. spiritalis nrhoz, ki mindenkinek szivesen rendelkezésére áll. A meglévő egyesületek pedig, melyek eddig is oly díszreteresen működtek, csatlakozzanak a központhoz, hogy így elnyerjék azokat a bőséges búcsukat, melyek csak az egyesüléshez vannak kötve. Mi módon történjék az, ismét csak az egyházmegyei igazgató ad utbaigazítást. Az újonnan megalakított oltáregyesületekről ugy engem mint a központi igazgatót értesíteni sziveskedjenek. Jézus érdekéről van szó, tehát figyelnek nyerve, fáradozásunk bőségesen jutalmazva lesz. — Az ötödik pontban pályázat hirdettetik a topánfalvi plebánosi állomásra. A hatodik pontban a közoktatásügyi miniszternek a tanárok, tanítók, tanítóók, kisedovók stb. ötödéves pótlékát szabályozó rendelete van közölve. Végül személyzeti híreket közöl, melyeket már előző lapunkban hoztunk.

— **A gyulafehérvári központi oltáregyesület** hálas köszönetét fejezi ki azon főtiszteletű uraknak, kik farsang három utolsó napján szt. miséket mondtak a zárda templomban. Legu abban az oltáregyesület alapító tagjai közé lépett nagys. Fabián Sándor nagyrépost és Ujfalusi T. József apátikanonok urak 20 koronával.

— **Szent Antal szobor Borbándon.** Régi ohajtása teljesült a borbándi kath. híveknek. A mult vasárnapon áldotta meg Butyka Sándor szt. széki ülnök és plebános a szegények nagy pártfogójának, szent Antalnak szép szobrárt. Gyönyörű beszédben fejtegette Isten dícsült szentjének csodás éleletét s a szegények nagy örömeirekenyeret is osztott ki. A szobor árát közadakozásból gyűjtötték össze; legnagyobb elismerést érdemelnek Fejér Miklósné és Antal Károly tanító, kik nagyobb adományokkal lehetővé tették azt, hogy szent Antal szobra díszül az ő templomuk.

— **A főtiszteletű papság szives figyelmébe.** Azokat a főtiszt. urakat, kik az oltáregyesületi ügyben hozzám fordultak, kérem legyenek egy kis türelemmel: kidolgoztam egy alapszabályt, ő méltósága jóváhagyta, a napokban nyomdába adom s aztán szétküldöm mindenfelé. Ha templomaikban valamire szükségük van, a kérvényt küldjék be hozzám, mert husvét után szétküldjük a ruhaneműeket. Csak azok a templomok kapnak ruhaneműt, ahol vagy van már oltáregyesület, vagy a lelkész urak ígéretet tesznek, hogy mielőbb megalakítják. Ő méltósága a legutóbbi körlevelébe az oltáregyesület megalakítására és az egyesülésre fölhívta figyelmünket; én mindenkinek szivesen szolgálatára állok. Soóthy Gyula.

— **Gymnasiumaink állami segélyezése az 1901-iki költségvetés szerint:**

Gyulafehérvári róm. kath. főgymm.	28.000 K.
Brassói róm. kath. főgymm.	26.000 K.
Székelj-Udvarhelyi róm. kath. főgymm.	20.000 K.
Csik-Somlyói róm. kath. főgymm.	16.000 K.
Kolozsvári róm. kath. főgymm.	12.000 K.
Maros-Vásárhelyi róm. kath. főgymm.	10.000 K.
Kézdi-Vásárhelyi róm. kath. algyymm.	6.000 K.

A gyulafehérvári főgymnasium tehát 678 frt. (1356 kor.) híján megkapta azt az államségélyt, a melyet az állammal kötött 1896-iki szerződés megállapított, s a fizetések kiutalása is nagyjában a szerződés szerint való. Az igazgató megkapta a 3200 korona törzsfizetést s a 800 korona igazgatói pótlékot.

A 2800 korona törzsfizetést azonban csak bárman élvezik. A szerződés 4. pontja öt tanárnak jelöl ki 2800 koronát. Ezt a körülményt az illetékes tényszék figyeimébe ajánljuk.

— **Halálozás.** Résszréttel vettük és tesszük közé az alábbi gyászjelentést: Alólírottak mélyen szomorodott szívvel tudatjuk, hogy kedves jó sógorunk, illetőleg szeretett nagybátyánk Pap Tivadár örm. kath. aranymisés áldozár, kiérdemült csikszépvíri lelkész, a helyi örm. kath. egyház segédpapja, arany érdemkeresztes életének 80-dik, papságának 55-dik évében a haldoklók szentségének buzgó felvétele után megtsizult lelkét, rövid szenvedés után folyó hó 25-én d. u. 4 óraker Teremtőjének visszaadta. Földi részei folyó hó 27-én d. u. 3 óraker főgnak örm. kath. egyháznak szertartásai szerint a helyi örm. kath. főegyház sirboltjába elhelyeztetni és lelke üdvéért a szentmise-áldozat ugyancsak e hó 28-án d. e. 9 óraker fog a mindenek Urának örm. kath. egyháznak bemutatattani. Szeretett halottunk Krisztus egyházának igazi papja, papi kötelességeinek öntudatos és lelkiismeretes, teljesítője volt. ki Szent-Pál apostol szerint „jó harcot harcolt” a futást elvégezte a hitet, megtartotta. Szamosújvárt 1901. február 25. Özv. Pap Mártonné és gyermekei, Pap Ernő P. p. Béla, Pap Ilona férj. Deutsch Artúrné, Pap Jenő, özv. Pap Simonné és gyermekei. Dr. Pap Géza, Pap Ernő, Pap Ilona Pap Dezső, néhai özv. Kovrig Antalné gyermekei, Kovrig Antal, Kovrig Juliánna férj. Pap Tivadarné, Kovrig Katalin férj. Tankó Bertalané.

— **A kazárok Székelyföldön.** A „Székelyudvarhely” című lap következőleg ír arról a produktív közgazdasági tevékenységről, amelyet a kazár uraságok legujabbban a székelyek között is kifejtének: „Nem hagyhatom szó nélkül és elborul a lelkem mindannyiszor, valahányszor látom, miként özönli el sáskaraj módjára a szomszéd Gali cia és Románia félvad zsidó népe hazánkat, ennek keleti részét, a Székelyföldet. Elborul a lelkem, midőn látom, hogy e prédaszomjas had miként árasztja el székely falvaikat s ott e hiszékeny falusi népet előbb kikoldulva, körül hizelegye miként hálózza körül e szinte hihetetlen rafineriával miként viszen egész községeket tervszerűen a bukás, a tönk széléhez. A szegény pirja égeti arcomat, midőn látom e koldushad egyik-másik tagja miként válik befolyásos tényezővé községünk társadalmi életében, minősíthetetlen arroganciával hovatovább mindig több és több jogot formál. Látom népünkét kiszolgáltatva egy idegenből idetévedt faj vagyonszerzési dühének; látom, miként vándorol az ősi telek a székely föld; s látom, amint koldusbotot ragadva kezébe a székely seregeltől igyekszik Románia felé, hol kivetközve nemzeti érzhletéből, szokásaiból, erkölcséből: térszen utolsó az utolsó közt, lesz egy megvetett, egy kigunyolt osztály. . . . Ma a legtöbb zsidó keresmáros községi virilis. Szava irányadó a községben, hangja nem vesz el kiáltó szó gyanánt, mert mindenütt van alkalmas talaj annak befogadására, megérlelésére. Hát csakugyan ennyire jutottunk? Elveinket, érzelmeinket, meggyőződésünket olyan könnyen áruba bocsátjuk? Hát annyira erőt vett rajtunk az idegen befolyás, hogy egy-egy ideszakadt, idegen potentát bizelgőivé, kézuvalóivá aljasodtunk le? A pénz: hatalom, befolyás. Hát azt a pénzt, melynek révén hatalomra, befolyásra tettek szert, honnan haracosolták össze? Nem szölok a becsületes munkáról. . . . De kértlem, hogy nevezni tudna akárki nehány falusi zsidó keresmárost, kinek rines meg az a bogyományos „dupla” kretája. . . . Székely tanítók, tanítóórsaim, hozták beszélek! Töltünk van függővé téve nemzetünk jövője. Hassunk oda teljes erónkből, hogy e veszedelmes áramlat korlátok közé szorítsassék. Kevés azon szerencsés községek száma, hol a zsidó keresmáros vagy kereskedő mellett ne tengne-lengne egy-két magyar üzletember is. Költjük fel népünkben ezek iránt jobban az érdeklődést. Adjuk a magyarnak az elsőbbséget. Növendékeink számára irkát, tollat, tintát, stb. a községbeli magyar kereskedőnél rendeljünk meg. Bevásárlásainkat nála eszköz-

zöljők, példát adva másoknak is hasonló cselekedetekre. A néppel való érintkezéseink alkalmával világosítsuk fel őket az egyes zsidók kufarkodásairól, azoknak káros, veszedelmes voltáról. Neveljünk olyan nemzedéket, mely erkölcsi és anyagi erejének teljes tudtában szilárd oszlopa lesz a társadalomnak, az elfoglalandó pozíciónak, melybe sorsa vezetend s mely akar és tud gátat vetni azon áramlatnak, mely napjainkban százakat és ezreket tesz koldussá, százakat és ezreket kényszerít kivándorlásra. Gátat fog vetni az egyes zsidók kapzsiságának, prédaszomjának és erőssé teszi falun is a magyar kereskedőket.

— **Romániai székelyek** címmel kaptunk a napokban egy 15 oldalra terjedő füzetet, a melyet a marosvásárhelyi székely asztaltársaság ad ki s a melyet Barabás Endre polgári iskolai tanár írt, aki Romániában nevelkedett fel s így alapos ismerője az ottani viszonyoknak. A marosvásárhelyi Székely Asztaltársaság, mely hiteles adatok és személyes tapasztalatok alapján tanulmányozza a székely kivándorlást és a Romániában lakó székely honfitársak helyzetét, a következőket ajánlja az illetékes hazai tényezők és a magyar társadalom figyelmébe: 1. Akadályozzák meg a Székelyföldről napzámosoknak, cselédeknek, (szolgálóknak, béreseknak, kocsisoknak stb.) Romániába vándorlását, mert ezeknek nagy száma az idegen nép előtt megszégyenítően a magyarok szegénységét és gyengülését dokumentálja. 2. Minthogy a Székelyföld érdekében is Romániával fön kell tartunk a jó viszonyt, fejlesszék a kereskedelmi összeköttetést Romániával, amiből a székely nép hasznot húzhatna. Engedjék át a műveltebb magyar elemet, ne a főnkrement és koldusbotra jutott, hanem a vállalkozásokra, képes iparosokat és kereskedőket s a jól képzett ipari munkás elemet, a kiket kevésbé lehet féltetni az eloláhosodástól s a kik a magyar nemzetet méltóan képviselnék. 3. Hassanak oda, hogy Romániában a magyar kath. hívek olasz szerzetesek helyett jól képzett magyar lelkészeket kapjanak s a református egyházak lelkeszi állásai megszakitás nélkül beöltve legyenek. A lelkészek a magyar anyanyelv mellett bírják a román és lehetőleg a francia nyelvet, mert azok ismerete nélkül híveik érdekeit kellően nem védhetik s a román társadalomban nem reprezentálhatnak. Javadalmazásuk legyen arányban állásukkal és hivatásukkal. 4. A magyar iskolák ne szenvedjenek hiányt képesített, ágilis tanítóknak s e tanítók is bírják legalább a román nyelvet. 5. A konzulátusok hivatalnokainak legalább a fele magyar legyen, már azért is mert az osztrák-magyar birodalomból a magyar honosok vannak tulsúlyban. A konzulátusok hassanak a kivándorolt magyarok életviszonyainak javítására, tisztviselőik, a — mitől eddig távol tartották magukat, — ezután személyesen vegyenek részt a magyar társas élet mozgalmában és befolyásukkal s tekintélyükkel fekezzenek a feltörő szenvedélyeket és fejlesszék a békés egyetértést s együttműködést. A konzulátusok jelentéseikben terjeszkedjenek ki a magyar iparosokért és magyar munkásoknak eddig kevesek által ismert érdekeire, figyeljék és leplezetlenül konkrét esetekben is tárják föl azok bajait, nyomoruságait s végül terjeszszenek a kormányhoz a kivándorlás tultengése és az eloláhosodás megakadályozása ellen érdemlegetes javaslatokat.

I R O D A L O M.

* **Irodalmi értesítés.** Legmélyebb tisztelettel kifejezése mellett van szerencsém a főtiszt. Lelkészkedő Papságot értesíteni, miszerint „Házassági Akadályok” és „Házassági Felmentvények” című gyakorlati kézi könyveimet, melyek a legtöbb egyházmegyében főpásztorilag ajánlva lettek, ezután leszálított áron, 3 frt. 50 kr. helyett 2 frt. 40 krajcárért (8 int.) küldöm meg *bérmentesen* megrendelőimnek. — Tisztelettel, Abrudbánya (Alsó-Fehér-megye) *Dr. Lukács Antal* plébános.

* **Előfizetést hirdetek** Spillmann József, Jézus-társasági atyának egy újabb művére, melynek címe: *Lucius Flavius. Történeti regény Jeruzsálem utolsó napjaiból*, két kötetben. P. Spillmannak ritka elbeszélői talentuma, melyet fordításomban és kiadásomban eddig megjelent műveiben („A Woxindoni Csodavirág”, „Bátra és Hiven”) nyilvánvalóan megkedvelt a magyar olvasóközönség, talán még ragyogóbban megkedvelt az újabb művében, a „Lucius Flavius”-ban, mely szintén rövid idő alatt megerte a második kiadást. E történeti regény, mely a 66. év (Kr. u.) Pascha-ünnepével kezdődik és a templomégéssel és Jeruzsálem pusztulásával végződik, a világtörténelem egyik legmegrázóbb tragédiáját adja elő, és mindjárt hozzátehetjük, hogy a szerzőnek írói ereje az anyag nagyszerűségéhez méltóan bizonyult. Különösen elmondhatjuk ezt a végső, megrendítő katasztrófáról, melyet olyan erővel és oly szemléletben állít elénk, hogy szinte úgy érezzük, mintha az elmondott események közepette élünk. Spillmann közudomás szerint kivált az érdeklésítő mesésörvénnek nagy mestere, és tényleg, az események, a nagy számban szereplő egyének élményei ebben a regényben is színes változatossággal tűződnék, fonódnak össze. Igen hatásos és érdekes sok olyan egyének szerepeltetése, a kik Krisztus Urunk csodás életének és kinszenvedésének szemtanúi voltak; mintha Jeruzsálem talaján még meglátszanék a Megváltó vére; még élnek Jeruzsálemben Veronika, a ki az Urnak verejtéke letörülésére kendőt nyújt; Malchus, a kit a Coenaculum kapusként látunk viszont; Kaifás, örülten, Krisztus Urunk egykori börtönébe zárva, és mások. Az a körülmény, hogy az elbeszélés szálai Rómába is átnyúlnak, lehetővé teszi, hogy a szerző Péter és Pál apostol-fejedelmek dicső alakjait, működésüket és halálukat szintén beleszője az események menetébe. További érdekeséget ad a regénynek napjaink egy nemrég történt eseménye is, bár a szerző azt természetesen előre nem tudhatta; az elbeszélés egyik fő színhelye ugyanis a Mária-láz, a Dormitio, a keresztények gyülekező helye Jeruzsálemben, és szövetségében a Coenaculum. Pompás alak a regény hőse, Lucius Flavius, igazi nemes bajnok, a ki csak az igazság ösvényén igyekszik előre, és ilyenképen el is jut a kereszténység igaz voltának megismeréséhez. A cselekvény színhelye főképen Palesztina, azonban Róma is élénk tárl a keresztények véréből párolgó amphitheatrumaival, úgy, hogy a két versengő hatalmat, a zsidót és a rómat, teljes megvilágításban látjuk. Jeruzsálem pusztulása meghatóan szövídik a mű befejezésébe, amde e szörnyű katasztrófa felett kiengesztelően lebeg biztató hanalpirja a kelő kereszténységnek, mely diadalmasan hódítja meg a világot. A két kötet terjedelme körülbelül 50 nyomtatott iv lesz. Ara mindakettőnek, bérmentes szállítással, füzve 6 korona (10 sacr.), kötve 7 korona (12 sacrum). Tíz példány után egy tisztelet példány. — Intentiókat, de csak határozott kívánságra, már most jelölhetek. Nagyon kérem az előfizetni szándékozóknak mielőbbi szíves jelentkezését, mert csak bizonyos számú megrendelés esetében adhatom ki a költséges művet. A megrendeléseket, legcélszerűbben levelezőlapon, az alulirt címre kérem. Temesvár (aminarium), 1901. február hó. Kiváló tisztelettel Patzner István, áldozár, főgymn. tanár, a „Szent-István Társulat” Tud. és Irod. osztályának tagja. Szünetem nálam, még mindig kaphatók Spillmann József, Jézus-társasági atyának,

fordításomban megjelent következő igen érdekes történeti regényei: 1. Bátor és Híven. Egy gárdatiszt emlékiratai XVI. Lajos svájci ezredéből. Történeti regény. Két kötet, 572 lap. Ara füzve 5 korona, egy díszes vászonkötésben 6 korona. 2. A Woxidoni Csodavirág. Történeti regény Stuart Mária utolsó évéből. Két kötet, 527 lap. Ara füzve 5 korona, egy díszes vászonkötésben 6 korona. A ft. papságunk mindkét művet erga sacra is küldhetem, és pedig füzve mindegyik mű 9 sac., kötve mindegyik külön 11 sac. Alkalmas ajándék-könyv „Nagyobb és kisebb Műfordítások” című kiadványom is. 239 lap. Ara füzve (kötött példány ebből a műből nincs) 3 korona (5 sac.) Nevelő- és tanintézetek vezetőinek mind e műveket különösen ajánlhatom.

* **Érdekes olvasó könyvek.** Sirisaka Andor lapunk utján tudja a t. olvasó közönséggel, hogy a saját szerkesztésében és kiadásában megjelent munkái közül az alábbi három művét — mintán nyomdászával már teljesen leszámolt — félárban küldi bérmenten. Munkái ezek: 1. „Magyar Közmondások Könyve” (22 iv, 352 oldal) 4 kor. helyett 2 kor. — 2. „A közmondásokról”. Tanulmány (4 iv 64 oldal egy kor. helyett 50 fillér. — 3. „Anyósok Könyve”. Humorisztikus, szatirikus anyós-tárgyú apróságok mulatságos és tanulságos gyűjteménye. Temérdek képpel, száznál több ábrával (12 iv, 192 oldal). Füzve 2 kor. helyett 1 kor. Diszpéldány 4 kor. helyett 2 kor. — Megrendelési cím: Sirisaka Andor, Bogdása (Baranya-megyében.)

* **Az erdélyi szászok multja** vagyoni önkormányzatára vonatkozólag. Irta: Kiss Bálint. Az erd. román. katb. irodalmi társulat tulajdona. Ara 3 korona. Még mindig kapható irodalmi társulatunknál Kiss Bálintnak ezen kitűnő műve. Történetudtosok, tudományos folyóiratok (Századok, Erdélyi Múzeum stb.) s a napi sajtó is a legnagyobb dícséretekkel halmozták el e nagy szorgalommal és éles judiciummal megírt könyvet. Jogások s minden tudományt kedvelő művelt ember nagy haszonra olvashatja szász honfirtásaink igazai tárgyilagossággal megírt történetét. Lapunk a mult év nyarán kimerítő ismertetést adott felőle. Most újra felhívjuk rá a figyelmet.

— **A magyarósi román. katb. filiális egyháznak** temploma nem lévén, ez ideig Isten szabad ege alatt, az építendő templom helyén egy keresztja tövével tartotta gyűléseiket. A mikor pedig az idő viszonyosságai ezt nem engedték meg, a hívők kénytelenek voltak nélkülözni a szentbeszédet és ájtatossági gyakorlatokat, a gyermekek pedig a vallásoktatást. Miután a hívők a protestánsok csábításának amenny is nagy mértékben ki vannak téve, ezen állapot továbbra nem tűrhető. Elhatározta a hitközség, hogy templomot fog építeni s miután egyházi vagyona niúcsen, tagjai szegények, a közgyűjtés segédelmére rászornl. Gróf Püspök Úrnak Öméltósága 489—1901. sz. a kegyes leiratában megengedte, hogy szent misék végzése után járó stipendiumoknál is lehessen a szent cél előmozdítására közreműködni. Szeretettel kérem főtisztelendő paptestvéreimet sziveskedjenek néhány szent mise elvégzését elvállalni és erről elismervényben engem postafordultával értesíteni, hogy a szent miséket jelezhessem. Hol új templom épül, jele, hogy ott a nép hite erőteljes, hogy ott a lelkieket még tudja becsülni. Ezen körülmény a szomszéd jó katb. hitközségbelieknek igazi lelki örvendezésére szolgál, kiknek emlékeztető itt áldásban marad, mert becsületes munka után szerzett vagyonából örömet segítettek bennünket, örömet adtak vissza Istennek, kitől szorgalmuk után nyerték mivel

birnak. Reményem, hogy Főtisztelendő paptestvéreim szives támogatásukkal örömet szereznek hűveimnek, kik nagyon biznak a katb. papság segítségében. Sellye, 1901. február. Szabó Lázár s. k. lelkész.

A felelős szerkesztő betegsége miatt a szerkesztésért felelős Erőss József.

Pályázatok.

— **A gyergyó-kilyénfalvi** román. katb. hitközség 1901 évi március 11-ig terjedő határidővel a kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Evi jövedelem: 1.) 600 k. havi előleges részletekben a község pénztárából, 2.) 35 terüli kemény tűzifa, természetben beszálítva. 3.) Stólából 80 k. 4.) Szentmisa-alapítványból 17 k. 86 f. 5.) Két határrészben 5 hold 429 □ öl szántó. 6.) Kaszáló 11 hold 996 □ öl. 7.) Külön udvaron két szoba, konyha, kamara, pincze, sütőház két veteményes kert válogatott gyümölcsfákkal beültetve, csűr, istálló, székérszimmel, sertésöl tyúkollal, kőgabonás, a belsőségben egy terüli szénát és sarjút termő kert; 8.) korpótlékkal igényelt bírnak 100 k. a község pénztárából fizetve 9.) 6 hold 349 □ öl erdő után legeltetés és faizás. Kötelessége a kántori teendőknél kivül III—VI. vegyes osztály vezetése s az ismétlők tanítása felváltva a tanítóval. Pályázó bármely napon 1901 március 11-ig személyesen jelenjen meg. A püspöki kinevezés után az állomás azonnal elfoglalandó. Kellőleg felszerelt pályázati kérvények előírttához küldendők. — Gyergyó-Kilyénfalván

Vilman Géza,
lelkész

— **A kir. kincstár leggurasága alatt álló topánfalvi** plebánosi állomás lemondás folytán üresedésbe jöven, arra folyó 1901. március hó 20-ig terjedő határidővel ezzel pályázatot hirdetnek. Az állomás évi jövedelme 1346 korona. Felhívom tehát az állomást elnyerni óhajtó zsinatvizágás egyházmegyei papokat, hogy a nagyméltósága m. kir. fölmívelésügyi miniszteriumhoz címzett s kellő bélyeggel ellátott pályázati folyamodványukat rövid életrajzuk kíséretében ezen püspöki hatósághoz nyújtsák be. Károlyfehérvárt, 1901. február 7.

† Gusztáv Károly,
erdélyi püspök.

Szerkesztői üzenetek.

X. Y. Azt kérded, miért késik az új kanonok kinevezése? Azért, mert a Jerichó lebontják, így az új kanonoknak nem lenne lakása. Ha akard hidd el, én nem hiszem.

Második kérdésre: ki lesz a brassói plebános? Könyvemben tudék felelni, kivált ha én döntenék a kérdésben. Egy dolog azonban határozatlan bosszantó. Minden felé azt hangoztatják, hogy a brassói plebánosnak úgy kell tudni németül mint magyarul. Hiszen a brassói katolikusok nagy része magyar, s még sem lehet magyar ember a papjuk.

Cibinparti. Nagybecsű közleményeért köszönet. Ajánlatát elfogadjuk. Sz. L. Selye. Egy kis gyűjtést itt a központban is csináltak. Felhívásodat mint láthatod közlöttem. Isten segítségével és áldása legyen munkásságodon.

Kiadja: Az erdélyi román. katb. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamá Agost.

Szerkesztőtársak: Erőss József, Péter János dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdán Gyulafehérvárt.